

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAITOTUOTTEIDEN, HEDELMIEN JA VIHANNESTEN KOULUJAKELUTUESTA LUKUVUONNA 2024—2025

Pääasiallinen sisältö

Koulujakelujärjestelmästä säädetään maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa (999/2012), jäljempänä *markkinajärjestelylaki*. Nykyisin on voimassa markkinajärjestelylain nojalla annettu valtioneuvoston asetus maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta lukuvuonna 2023—2024 (859/2023). Nyt ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin lukuvuodesta 2024—2025.

Asetusehdotuksen sisältö vastaisi enimmäishintoja koskevaa säännösehdotusta lukuun ottamatta edellisenä lukuvuonna voimassa olleita säännöksiä. Asetusehdotuksessa säädettäisiin koulujakelutuen tukitasoista samalla tavalla vuosittain tarkasteltuna kuin aikaisempina lukuvuosina. Asetusehdotukseen lisättäisiin säännös, joka koskee tukikelpoisten hedelmä- ja vihannestuotteiden enimmäishankintahintaa. Mainittuja muutoksia on tarkemmin selvitetty säännöskohtaisissa perusteluissa.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Koulujakelujärjestelmä perustuu EU:n koulujakelulainsäädäntöön. Koulujakelujärjestelmästä säädetään kansallisesti markkinajärjestelylain 32 a—36 §:ssä. Koulujakelujärjestelmä rahoitetaan EU:n varoista. Vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella säädetään yksityiskohtaisesta toimeenpanosta lukuvuosikohtaisesti.

Lukuvuosittain koulujakelujärjestelmään käytettävien EU-määrärahojen riittävyys arvioidaan edellisen lukuvuoden tukimenekin perusteella tulevaa lukuvuotta koskevan asetusvalmistelun yhteydessä. Tämän perusteella säädetään tukikelpoisista tuotteista ja tukitasosta EU-määrärahojen puitteissa.

Lain 33 § säädetään koulujakelutukeen kelpoisista tuotteista. Mainitun pykälän mukaan ravitsemussuositusten huomioimisesta ja tukikelpoisista tuotteista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 33 a §:ssä säädetään koulujakelutuen kohderyhmästä. Mainitun pykälän mukaan tuen kohdentamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 33 b §:ssä säädetään koulujakelutuen määrästä ja tukikaudesta. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan koulujakelutuen määrästä ja tukikauden pituudesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella EU:n lainsäädännön asettamissa rajoissa. Lisäksi mainitun pykälän 3 momentin mukaan tuen määrän muuttamistavasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 33 c §:ssä säädetään koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteistä. Mainitun pykälän 2 momenttiin sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan osuudesta, joka koulujakelutuen enimmäismäärästä voidaan enintään käyttää liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin, säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä. Niihin käytettävästä määrästä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 35 §:ssä säädetään hyväksytyä koulujakelutuen hakijaa koskevista vaatimuksista. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä ajanjaksosta, jonka hyväksytyn koulujakelutuen hakijan yksittäisen tukihakemuksen tulee kattaa.

Lain 36 §:ssä säädetään hyväksytyä koulujakelutuotteiden toimittajaa koskevista vaatimuksista. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä ajanjaksosta, jonka hyväksytyn koulujakelutuotteiden toimittajan yksittäisen tukihakemuksen tulee kattaa.

Edellä mainittujen lain 33—36 §:n sisältyvien asetuksenantovaltuuksien lisäksi lain 70 a §:ssä säädetään sähköisestä hausta. Mainitussa 70 a §:n 1 momentissa annetaan asetuksenantovaltuus säätää laissa tarkoitetuista tuista, joita voidaan edellyttää haettavan sähköisesti.

2 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Koulujakelujärjestelmästä säädetään kansallisesti markkinajärjestelylain 32 a—36 §:ssä. Koulujakelujärjestelmä perustuu EU:n koulujakelulainsäädäntöön. Koulujakelujärjestelmää on tarkemmin kuvattu hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta HE 21/2017, jäljempänä *hallituksen esitys*.

EU:n koulujakelulainsäädännöllä tarkoitetaan markkinajärjestelyasetuksen (EU) N:o 1308/2013 II osan I osaston II luvun 1 jakson ja horisontaalasetuksen koulujakelutukea koskevia säännöksiä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 soveltamissäännöistä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamisesta oppilaitoksiin myönnettävän unionin tuen osalta annettua komission täytäntönpäytäntöasetusta (EU) 2017/39, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamiseen oppilaitoksille myönnettävän unionin tuen osalta sekä komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 muuttamisesta annettua komission delegoitua asetusta (EU) 2017/40 ja maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annettua neuvoston asetusta (EU) N:o 1370/2013.

Nykyisin on voimassa markkinajärjestelylain nojalla annettu valtioneuvoston asetus maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta lukuvuonna 2023—2024, jäljempänä *voimassa oleva valtioneuvoston asetus*. Ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin lukuvuodesta 2024—2025. Asetusehdotuksen sisältö vastaisi edellisenä lukuvuonna voimassa olleita säännöksiä. Asetusehdotuksessa säädettäisiin koulujakelutuen tukitasoista samalla tavalla vuosittain tarkasteltuna kuin aikaisempina lukuvuosina. Asetusehdotukseen lisättäisiin säännös, joka koskee

tukikelpoisten hedelmä- ja vihannestuotteiden enimmäishankintahintaa. Mainittuja muutoksia on tarkemmin selvitetty säännöskohtaisissa perusteluissa.

4 Pääasialliset vaikutukset

Koulujakelujärjestelmä rahoitetaan EU:n varoista. Suomelle on myönnetty koulujakelujärjestelmään maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun asetuksen (EU) N:o 1370/2013 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU) 2016/795 liitteen I perusteella maitotuotteille 2 731 455 euroa ja hedelmille ja vihanneksille 1 672 943 euroa lukuvuotta kohden, jolloin rahoitus jakautuu kahdelle budjettivuodelle.

Valtion vuoden 2024 talousarviossa momentille 30.20.46 (EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen, siirtomääräraha 3 vuotta) on budjetoitu määrärahaa yhteensä 11 005 000 euroa, josta koulujakelujärjestelmätuen osuus on 4 110 000 euroa ja liitännäis- ja tiedotustoimenpiteiden osuus on 295 000 euroa. Talousarviovalmistelun jälkeen arvio on muuttunut siten, että koulujakelujärjestelmätuen osuus on 4 153 347 euroa ja liitännäis- ja tiedotustoimenpiteiden osuus on 251 051 euroa kokonaismäärän säilyessä talousarviossa arvioidulla tasolla. Vastaavat EU:lta saatavat tulot tuloutetaan momentille 12.30.01 (EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot).

5 Lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta: opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Ruokavirasto, Opetushallitus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Ammattikeittiöosaajat ry, EkoCentria/Savon koulutuskuntayhtymä, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kauppapuutarhaliitto ry, Maidonjalostajien ja meijeritukkukauppioiden liitto ry, Maito ja terveys ry, Luomuliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Maitovaltuuskunta, Opetusalan ammattijärjestö, Pro Luomu ry, Hedelmän- ja marjanviljelijäin liitto ry, Päivittäistavarakauppa ry, Ruokatieto yhdistys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Svenska Trädgårdsförbundet rf, Yhdistyneet luomutuottajat ry, Arla Oy, Kanta-Hämeen Tuoretuote Oy, Kimmon Vihannes Oy, Meira Nova Oy, Satotukku Oy, Valio Oy ja Ålands Centralandelslag, ÅCA.

Lausuntokierroksella pidettiin hyvänä koulujakelujärjestelmän olemassaoloa.

Lausuntokierroksella nousi esiin hedelmä- ja vihannestuotteiden enimmäishintasäännöksen osalta se, että säännös ohjaisi hankintaa liikaa pelkästään hinnan perusteella. Hedelmä- ja vihannestuotteiden viitehinnat perustuvat Luonnonvarakeskuksen keräämiin ja analysoimiin hintatietoihin sekä tuonnista että kotimaanmarkkinoilta. Hankintayksiköt tekevät lopullisesti tuotevalintansa itsenäisesti omien objektiivisten kriteeriensä perusteella.

Lausuntokierroksella esitettiin huomio, että luomutuotteille ei ole omaa viitehintaa. Luomutuotteiden osalta tilastoa markkinahinnoista ei ole saatavissa, joten niille käytettäisiin samoja viitehintoja kuin tavanomaisesti tuotetuille tuotteille, mutta luomutuotteiden korkeampi tuki varmistettaisiin nostamalla luomutuotteiden tukiprosenttia nykyisestä. Luomutuotteiden korotettua tukiprosenttia pääosin kannatettiin lausuntokierroksella.

Lausuntokierroksen jälkeen hedelmä- ja vihannestuotteiden viitehintoja tarkistettiin Luonnonvarakeskuksen tekemien tarkempien laskelmien perusteella.

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. *Soveltamisala.* Pykälä vastaa nykytilaa.

2 §. *Määritelmät.* Pykälä vastaa nykytilaa.

3 §. *Tukikelpoiset maitotuotteet.* Pykälä vastaa nykytilaa.

Markkinajärjestelylain 33 §:ssä säädetään koulujakelutuen kohteena olevista tuotteista. Lain 33 §:n mukaan sen lisäksi, mitä koulujakelutukeen kelpoisten tuotteiden vaatimuksista säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä, tuotteiden on vastattava ravitsemussuosituksia. Tukikelpoisten tuotteiden valinnassa voidaan huomioida tuotteiden luonnonmukainen tuotantotapa, kausiluonteisuus ja saatavuus sekä käytettävissä olevan tuen määrä, lyhyet toimitusketjut ja ympäristöhyödyt.

Lain 33 §:ssä viitataan suoraan sovellettavaan EU:n lainsäädäntöön, jossa säädetään ensinnäkin tuotteiden ominaisuuksia koskevista vaatimuksista. Markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 6 kohdan 1 alakohdan mukaan jaettavat tuotteet eivät saa sisältää mitään seuraavista: lisätty sokeri, lisätty suola, lisätty rasva, lisätyt makeutusaineet tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1333/2008 määritellyt lisätyt keinotekoiset arominvahventeet E 620-E 650. Mainitun kohdan 2 alakohdan mukaan jäsenvaltio voi päättää, saatuaan terveys- ja ravitsemusasioista vastaavilta kansallisilta viranomaisiltaan asianmukaisen luvan kansallisten menettelyjensä mukaisesti, että mainitun artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen tukikelpoisten tuotteiden saavat sisältää vähäisiä määriä lisättyä sokeria, lisättyä suolaa tai lisättyä rasvaa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta on julkaissut "Syödään ja opitaan yhdessä - kouluruokailusuositusten" 24.1.2017. Pykälässä ehdotetut tuotevaatimukset olisivat edellä mainitun kouluruokailusuositusten mukaisia.

4 §. *Tukikelpoiset hedelmät ja vihannekset.* Pykälä vastaa nykytilaa.

Tukikelpoisten tuotteiden valinnassa on pyritty huomioimaan, että tuettavat tuotteet soveltuisivat mahdollisimman hyvin tarjottavaksi välipalana. Pykälässä on huomioitu koulujakelutuen kansallisessa strategiassa ja kansallisessa kouluruokaohjelmassa asetetut tavoitteet. Pykälässä ehdotettujen tuotteiden valinnassa on arvioitu edellä mainittuja lain 33 §:ssä säädettyjä kriteereitä. Ehdotuksessa lueteltaisiin tuotteet, jotka olisivat tukikelpoisia. Mainitun tuotelistauksen perusteella tuotteita hankkivat tahot, esimerkiksi kunnat, tekisivät lopulliset tuotevalinnat.

5 §. *Tuotteiden jakaminen kouluaterioiden yhteydessä.* Pykälä vastaa nykytilaa.

Nykytilan mukaisesti pykälässä viitattaisiin komission delegoidun asetuksen (EU) 2017/40 artiklassa 11 säädettyihin edellytyksiin. Mainitun 11 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia, että oppilaitokset jakavat koulujakelujärjestelmän mukaista unionin tukea saavia tuotteita tavallisten kouluaterioiden yhteydessä, jos jäsenvaltiot katsovat asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa tämän olevan tehokkaampaa niiden strategiaan sisältyvien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mainitun artiklan toisen kohdan mukaan tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että a) kyseisiä tuotteita ei käytetä tavallisten kouluaterioiden valmistukseen; b) kyseisiä tuotteita ei käytetä julkisten ja/tai yksityisten tahojen rahoitusta saavien tavallisten kouluaterioiden ainesosien

korvaamiseen; c) kyseiset tuotteet ovat aina selkeästi tunnistettavissa asianmukaisten viestintä- ja julkistamistoimenpiteiden avulla osaksi koulujakelujärjestelmää.

Mainitun 11 artiklan kolmannen kohdan mukaan edellä olevaa b alakohtaa ei sovelleta, jos tavalliset kouluateriat jaetaan maksutta.

Mainittu EU-säännös mahdollistaa tuotteiden jakamisen tavanomaisen kouluaterian yhteydessä. Edellä 4 §:ssä kuvatulla tuotevalikoimalla pyritään kannustamaan hedelmä- ja vihannestuotteiden käyttöä välipaloina.

6 §. Kohderyhmä. Pykälä vastaa nykytilaa.

7 §. Koulujakelutuen määrä. Ehdotettavassa pykälässä säädettäisiin koulujakelutuen määrästä nykytilan mukaisesti. Pykälän 3 momenttiin kuitenkin ehdotettaisiin säännösmuutosta hedelmä- ja vihannestuotteiden hankintahinnan enimmäismäärästä kustannusten kohtuullisuuden varmistamiseksi. Lisäksi tarkistettaisiin arvion mukaan edellä mainittujen tuotteiden tukitasoa määrärahojen puitteissa. Pykälän 3 momenttia koskevia muutoksia on selvitetty jäljempänä.

Markkinajärjestelylain 33 b §:n 1 momentin mukaan koulujakelutuen enimmäismäärästä lukuvuoden aikana koko maassa säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä. Koulujakelutukea voidaan myöntää EU:n koulujakelulainsäädännössä säädetyn enimmäismäärän ja valtion talousarvion rajoissa. Mainittu viittaus EU:n koulujakelulainsäädäntöön kattaa maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1370/2013, jossa säädetään jäsenvaltioille osoitetun EU-tuen kokonaismäärästä.

Lain 33 b §:n 2 momentin mukaan yksittäiselle tukikelpoiselle tuotetyypille myönnettävän tuen määrässä ja tukikauden pituudessa voidaan ottaa huomioon tuen enimmäismäärän lisäksi lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden arvioitu määrä sekä tuotteiden hinta, määrä ja tuotantotapa. Tukitaso määräytyy tuotteen toimitusajankohdan mukaan.

Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden määrä vaikuttaa siihen, kuinka paljon tukea voidaan jaettaville tuotteille kohdistaa. Sama koskee tuotteiden hintaa. Mitä kalliimpi tuote, sitä enemmän siihen kuluu käytettävissä olevaa tuen kokonaismäärää. Jaettavien tuotteiden määrä vaikuttaa myös siihen, paljonko yksittäiselle tuotteelle voidaan kohdistaa tukea. Myös tuotteen tuotantotapa vaikuttaa tuotteen hintaan. Lähtökohtaisesti luonnonmukaisesti tuotetut tuotteet ovat kalliimpia, joten niiden tukitason tulisi olla korkeampi.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan koulujakelujärjestelmän tavoitteena on edistää terveellisiä ruokailutottumuksia, lisätä maataloustuotteiden kulutusta ja lähentää lasten suhdetta maatalouteen. Lisäksi tavoitteena on myös lisätä luonnonmukaisen tuotannon tunnettavuutta ja tuotteiden kysyntää.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan luonnonmukaisten tuotteiden osalta voidaan todeta, että markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 11 kohdassa säädettyihin jäsenvaltion harkintavaltaan kuuluviin tuotteiden valintaperusteisiin kuuluvat myös luonnonmukaiset tuotteet. Kansallisen julkisten hankintojen strategian mukaisesti luomuruokaa tulee edistää ruokapalveluhankinnoissa. Vuonna 2030 luomun osuus tulisi olla 25 % ruokapalveluhankinnoista. Näin ollen olisi johdonmukaista edistää luomun käyttöä myös koulujakelujärjestelmän mahdollistamissa puitteissa. Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä

ehdotuksia koskevassa luvussa on todettu, että järjestelmää toimeenpantaessa on tarkoitus esittää luonnonmukaisesti tuotetuille tuotteille korkeampaa tukitasoa verrattuna tavanomaisesti tuotettuihin tuotteisiin.

Tuen määrää on arvioitu tuotekohtaisesti edellä mainittujen kriteerien mukaisesti ja arvion perusteella asetusehdotuksen momentissa 1—3 esitetään ehdotetut uudet tukitasot. Edellä mainittu tukitasojen määrittely vastaa aikaisempien lukuvuosien tukitasojen määrittelyn käytänteitä ja edellä mainittuja periaatteita.

Mainitun pykälän 3 momenttiin ehdotettaisiin kuitenkin lisättäväksi uusi säännös, joka koskee hedelmä- ja vihannestuotteiden enimmäishankintahintaa. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2017/39 2 artiklan 1 kohdan i alakohdassa edellytetään, että jos käytetään kustannuksiin perustuvaa järjestelmää, jäsenvaltiot ilmoittavat järjestelyt, joilla arvioidaan tuenhakijoiden toimittamien kustannusten kohtuullisuutta. Euroopan komissio on tarkastanut Suomen koulujakelujärjestelmän toimeenpanoa 7.-11.11.2022 ja havaitsi, että hedelmä- ja vihannestuotteiden toimittamiseen myönnetyn tuen osalta kustannusten kohtuullisuutta ei voitu komission havainnon perusteella täysin varmistaa. Tämän komission tarkastushavainnon korjaamiseksi olisi tarpeen säätää menettelystä, jolla varmistetaan hankintahintojen kohtuullisuus. Tarkoituksenmukaisinta olisi toteuttaa tämä asettamalla tuotteiden enimmäishankintahinta, joka vastaisi kohtuullista arvioitua hintatasoa, ja jonka ylittävältä osuudelta ei maksettaisi edellä mainittua tukea.

Mainitun pykälän 3 momentissa, määriteltäisiin hedelmä- ja vihannestuotteille viitehinnat, jotka asettaisivat enimmäishankintahinnat tuenmaksun perustaksi. Viitehinnat perustuvat Luonnonvarakeskuksen keräämiin ja analysoimiin hintatietoihin sekä tuonnista että kotimaanmarkkinoilta vuosilta 2021-2023.

Tuki maksettaisiin edelleen todellisen maksetun hinnan perusteella. Tältä osin ehdotettava säännös ei muuttaisi nykytilaa, mutta säännöksessä esitetyn hankintahinnan ylittävälle osalle tukea ei kuitenkaan myönnettäisi.

Ehdotettavassa säännöksessä nostettaisiin hedelmä- ja vihannestuotteiden tukitasoa edellisen lukuvuoden arvioidun käytön perusteella määrärahojen puitteissa. Tällä huomioitaisiin myös enimmäishankintahinnan vaikutusta. Luomutuotteiden osalta tilastoa markkinahinnoista ei ole saatavissa, joten niille käytettäisiin samoja viitehintoja kuin tavanomaisesti tuotetuille tuotteille, mutta luomutuotteiden korkeampi tuki varmistettaisiin nostamalla luomutuotteiden tukiprosenttia nykyisestä.

Asetusehdotuksen 11 §:ssä säädettäisiin koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärästä. Näiden toimenpiteiden enimmäismäärät vaikuttavat tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen määrään, sillä liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärät vähennetään EU-tuen kokonaismäärästä.

Lain 33 b §:n 3 momentissa säädetään tilanteesta, jossa hyväksyttävien hakemusten perusteella laskettava tuen määrä ylittäisi tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen enimmäismäärän. Tällöin tuen määrää muutettaisiin suhteessa ylittymiseen. Mainittu säännös on huomioitu ehdotettavan pykälän 4 momentissa. Ehdotettava momentti vastaa nykytilaa.

8 §. Koulujakelutuen määrän rajoitukset. Pykälä vastaa nykytilaa.

Ehdotettavan pykälän 1 momentissa säädettäisiin rajoituksista, jotka liittyvät jaettujen tuotteiden määrään. Maitotuotteiden enimmäismäärä vastaa nykyisin käytössä olevaa koulumaitotuen päiväkohtaista maidon enimmäismäärää. Hedelmien ja vihannesten enimmäismäärä on arvioitu laskennalliseksi päiväkohtaiseksi enimmäismääräksi. Edunsaajien yhdenvertaisuuden varmistamiseksi ja käytettävän rajallisen tukimäärän ennustettavuuden ja tehokkaan käytön kannalta on tarpeen säätää rajoituksista päiväkohtaisiksi tuotteiden enimmäismääräksi.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi arvonlisäveron eikä kuljetus- tai jakelukustannusten osuuteen hankintahinnasta. Tuotteen hankintahinta ei saisi merkittävästi ylittää tuotteen keskimääräistä markkinahintaa. Momentissa säädettäisiin tuen määrään vaikuttavista rajoituksista. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamiseen oppilaitoksille myönnettävän unionin tuen osalta sekä komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 muuttamisesta annetun delegoidun asetuksen (EU) 2017/40 4 artiklassa säädetään tukikelpoisista kustannuksista. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan arvonlisäverosta aiheutuneet menot eivät ole oikeutettuja unionin tukeen. Kuljetus- tai jakelukustannuksia ei hyväksyttäisi tukikelpoisiksi kustannuksiksi. Tuen tehokkaan kohdentamisen ja rajallisten määrärahojen vuoksi katsotaan perustelluksi, että tuki kohdistuu vain tuotteen hankintakustannuksiin. Lisäksi säädettäisiin nykytilan mukaisesti rajauksesta, jonka mukaan tuotteen hankintahinta ei voisi merkittävästi ylittää tuotteen keskimääräistä markkinahintaa. Tarkoituksena on estää tuen käyttäminen merkittävästi ylihintaisen tuotteiden hankintaan, koska hedelmä- ja vihannestuotteiden tuki on prosenttiperusteinen. On myös huomioitava, että kouluissa ja päiväkodeissa käytettävät tuotteet hankitaan julkisena hankintana, mikä osaltaan varmistaa, että hinnat eivät ylitä merkittävästi markkinoiden keskimääräisiä hintoja.

9 §. Tukikausi. Pykälä vastaa nykytilaa.

10 §. Tuen hakeminen. Pykälä vastaa nykytilaa.

Pykälässä edellytetään, että tukea haetaan sähköisesti markkinajärjestelylain 70 a §:ssä säädetyllä tavalla. Sähköiseen hakuun liittyviä menettelyitä on tarkemmin kuvattu hallituksen esityksen HE 169/2022 perusteluissa.

11 §. Koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärä. Pykälässä säädettäisiin liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärästä. Asetusehdotuksessa tarkistettaisiin enimmäismäärät tulevalle lukuvuodelle. Muilta osin säännökset vastaavat nykytilaa.

Markkinajärjestelylain 33 c §:ssä säädetään koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteistä. Lain 33 c §:n 1 momentissa säädetään, että EU:n koulujakelulainsäädännössä tarkoitetut liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteet toteutetaan julkisina hankintoina. Mainitun pykälän 2 momentissa säädetään osuudesta, joka koulujakelutuen enimmäismäärästä voidaan käyttää liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin. Asiasta säädetään tarkemmin maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1370/2013 5 artiklan 1 ja 2 kohdissa, joiden mukaan markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu unionin tuki koulutuksellisten liitännäistoimenpiteiden rahoitusta varten saa olla enintään 15 prosenttia tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden vuotuisista lopullisista määrärahoista ja 23 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu unionin tuki asiaan liittyviä kustannuksia varten saa olla enintään 10 prosenttia tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden vuotuisista lopullisista määrärahoista.

Käytännössä liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärät vaikuttavat tuotteiden hankinnassa käytettävissä olevan tuen määrään, koska edellä mainitut prosentit lasketaan EU-tuen kokonaismäärästä, joka voidaan käyttää koulujakelutuotteiden hankintaan ja edellä mainittuihin toimenpiteisiin yhteensä. Pykälässä ehdotettujen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärät on arvioitu edellä mainitut EU-säädökset huomioon ottaen siten, että toimenpiteiden toteuttamiseen varattaisiin riittävä määrä määrärahoja. Arviointitoimenpiteisiin ei kuitenkaan osoitettaisi rahoitusta lukuvuoden 2024-2025 aikana.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, hedelmä- ja vihannesjalosteiden sekä banaanituotteiden toimittamiseen ja jakamiseen kouluhedelmäjärjestelmän mukaisesti myönnettävän unionin tuen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2016/247 4 artiklassa säädetään tukikelpoisista kustannuksista. Mainitun artiklan 4 kohdan mukaan arvonlisäverosta aiheutuneet menot eivät ole oikeutettuja unionin tukeen. Käytännössä kuitenkin hankinnan tekemistä ilman arvonlisäveroa ei ole arvioitu mahdolliseksi. Komissiosta aiemmin saatujen tietojen mukaan arvonlisävero voitaisiin maksaa arvonlisäverovelvollisille liitännäistoimenpiteiden toteuttajille kansallisista varoista.

Komissio on ottanut kantaa arvonlisäveron osalta myös siihen, että toteuttaja ei olisi arvonlisäverovelvollinen. Myös tällaisessa tilanteessa maksettava arvonlisäveron osuus voitaisiin lähtökohtaisesti maksaa kansallisista varoista, mutta se tulkittaisiin vähämerkitykselliseksi tueksi. Koulujakelujärjestelmän valmistelussa on lähdetty siitä, että hankinnan yhteydessä maksetaan arvonlisävero ja että arvonlisäveron maksaminen ei voisi olla riippuvainen tukiehdoista. Hallinnollisen taakan vähentämistarve huomioiden ei ole pidetty perusteltuna ottaa käyttöön de minimikseen perustuvaa uutta tukijärjestelmää. Liitännäistoimenpiteet ovat lähtökohtaisesti varsin laajoja ja on arvioitu, että toimijat jotka voisivat niitä toteuttaa, olisivat arvonlisäverovelvollisia. Näin ollen liitännäistoimenpiteiden toteuttajien tulisi olla arvonlisäverovelvollisia. Asiasta informoitaisiin tarkemmin hankinnan yhteydessä.

12 §. Voimaantulo. Pykälässä huomioitaisiin lukuvuoden vaihtuminen, kumottaisiin kuluva lukuvuotta koskeva valtioneuvoston asetus sekä säädettäisiin näihin liittyvistä tarvittavista siirtymäsäännöksistä.

7 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä elokuuta 2024.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta lukuvuonna 2024—2025.